

Sygn. akt II Ca 1323/13

POSTANOWIENIE

Dnia 30 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Mariola Wojtkiewicz

Sędziowie: SO Wiesława Buczek-Markowska (spr.)

SO Violetta Osińska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 30 grudnia 2013 r. w S.

sprawy z wniosku Skarbu Państwa – Prokuratury Okręgowej w (...)

z udziałem K. T. i A. T.

o wpis hipoteki przymusowej

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego (...)

z dnia 19 września 2013 r., sygn. akt Dz. Kw (...), Kw (...)

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **ustalić, że koszty postępowania przed Sądem drugiej instancji uczestnicy ponoszą we własnym zakresie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 września 2013 roku Sąd Rejonowy (...) utrzymał w mocy wpis hipoteki przymusowej w kwocie 214.300 zł na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratury Okręgowej w (...) w dziale IV Kw (...), dokonany przez referendarza sądowego w dniu 30 lipca 2013r.

W uzasadnieniu Sąd ten wskazał, iż w dniu 10 czerwca 2013r. wnioskodawca : Skarb Państwa – Prokuratura Okręgowa w (...) złożył do tutejszego Sądu wniosek o wpis hipoteki przymusowej w kwocie 214.300 zł tytułem zabezpieczenia grożącej A. T. kary grzywny. Jako podstawę wpisu dołączono postanowienie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w (...) z dnia 18 stycznia 2013r sygn. akt (...) zmianie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym.

Dnia 30 lipca 2013r referendarz sądowy dokonał wpisu zgodnie z wnioskiem.

W ustawowym terminie A. T. wniósł skargę na orzeczenie referendarza sądowego wnosząc o uchylenie wpisu. Skarżący podniósł, że załączone do wniosku postanowienie z dnia 18 stycznia 2013r o zmianie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym nie spełnia wymagań ustawowych co do klauzuli wykonalności.

Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z treścią art. 110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece hipotekę przymusową można uzyskać także na podstawie postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia, postanowienia prokuratora, na mocy przepisów szczególnych na podstawie decyzji administracyjnej, chociażby decyzja nie była ostateczna, albo zarządzenia zabezpieczenia dokonanego na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przy czym, jeżeli podstawą wpisu hipoteki przymusowej ma być postanowienie prokuratora, to mogą to być jedynie postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu roszczenia dochodzonego w drodze powództwa cywilnego zgłoszonego w toku postępowania przygotowawczego (art. 69 § 2 kpk) oraz postanowienia o zabezpieczeniu wydawane w przypadkach wymienionych w art. 291 w zw. z art. 293 § 1 kpk - ze wzmianką o wykonalności, którą nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika (art. 743 § 2 kpc w zw. z art. 292 § 1 kpk).

Sąd Rejonowy podniósł, iż w niniejszym przypadku przedłożone do wniosku zostało Postanowienie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w (...) z dnia 18 stycznia 2013r sygn. akt V Ds.70/09/s o zmianie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym. Postanowieniu prokuratora została nadana wzmianka o wykonalności przez sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika.

Opisana w tym postanowieniu nieruchomości jest tożsama z ujawnioną w księdze wieczystej do której skierowany został wniosek. Wskazane przesłanki – w ocenie Sądu I instancji - mogły więc stanowić podstawę wpisu hipoteki.

Sąd Rejonowy zauważył, iż faktem jest, że - jak wynika z księgi wieczystej - nieruchomości obciążona hipoteką stanowi majątek będący wspólnością ustawową majątkową małżeńską podejrzanego i jego żony. Należy jednak podkreślić, że zabezpieczenie majątkowe jest środkiem przymusu procesowego, którego celem jest zagwarantowanie możliwości wykonania kar i środków karnych o charakterze majątkowym, które mogą być orzeczone w przyszłym wyroku, lub zasądzonych roszczeń cywilnych. Ustanowienie takiej hipoteki nie jest więc sposobem egzekucji i jego celem nie jest realizacja wierzytelności. Jest to jedynie środek zabezpieczenia, a postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym jest natychmiast wykonalne art. 462 § 1 kpk.

Zgodnie z art. 291 § 1 k.p.k., zabezpieczenie grożącej kary grzywny oraz środka karnego przepadku, nawiązki, świadczenia pieniężnego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę może nastąpić wyłącznie na mieniu oskarżonego (art. 71. § 3 kpk - odpowiednio podejrzanego). Ponadto zabezpieczenie ustanawia się na podstawie postanowienia sądu, a w ramach toczącego się postępowania przygotowawczego na podstawie postanowienia prokuratora (art. 293 § 1 k.p.k.), w sposób wskazany w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (art. 292 § 1 k.p.k.).

Z Postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2008r. WZ 4/08 wynika, że zabezpieczenie majątkowe, o którym mowa w art. 291 § 1 k.p.k., może być dokonane na mieniu objętym wspólnością majątkową małżonków. Uzasadnienie niniejszego orzeczenia wskazuje, że użycie w tym przepisie ogólnego sformułowania, że zabezpieczenie następuje na mieniu oskarżonego, zezwala również na zabezpieczenie mienia, wobec którego prawo własności przysługuje oskarżonemu tylko w części lub łącznie z innymi osobami.

Powyższe wspiera też treść art. 743 ¹ § 1 k.p.c., który stanowi, że: "Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do podjęcia czynności związanych z wykonaniem zabezpieczenia na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego".

Odnosząc się natomiast do twierdzeń skarżącego Sąd Rejonowy zauważył, że faktycznie w oparciu o treść Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2010r., aby nadać klauzulę wykonalności, konieczne jest sporządzenie odrębnego postanowienia oraz że do orzeczenia podlegającego wykonaniu musi być dołączone na etapie egzekucyjnym postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności.

W przedmiotowej sprawie jednak poprzez wpis hipoteki w trybie zabezpieczenia nie mamy do czynienia z postanowieniem o udzieleniu zabezpieczenia podlegającym wykonaniu w drodze egzekucji (art. 743. § 1 kpc), tylko z postanowieniem podlegającym wykonaniu w inny sposób (art. 743. § 2 kpc) . Podstawą przeprowadzenia

postępowania jest wtedy postanowienie zaopatrzone z urzędu przez przewodniczącego we wzmiankę o wykonalności, a nie klauzulę wykonalności.

Z uwagi na powyższe, biorąc pod uwagę przesłanki podlegające badaniu w ramach kognicji Sądu wieczystoksięgowego, dokonawszy analizy dokumentów załączonych do wniosku, zaskarżony wpis został w ocenie Sądu I instancji dokonany prawidłowo, albowiem prawidłowo złożony wniosek prokuratora oraz załączony do niego odpis orzeczenia z nadaną wzmianką o wykonalności przez sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika stanowił wystarczającą podstawę do wpisu hipoteki w przedmiotowej księdze wieczystej.

Zdaniem Sądu Rejonowego, podstawą uchylecia skarżonego wpisu nie mógł być też sprzeciw małżonka obowiązane od wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, który został złożony do akt niniejszej księgi wieczystej po dokonaniu wpisu hipoteki, zgodnie bowiem z art. 743¹ § 3 kpc sprzeciw małżonka obowiązane, o którym mowa w § 2, nie wstrzymuje wykonania zabezpieczenia.

Sąd wieczystoksięgowy z uwagi na złożoną skargę jest zobowiązany do ustalenia, czy w chwili dokonywania wpisu był on prawidłowy. Jak już wcześniej zostało wskazane wpis został dokonany prawidłowo, w związku z powyższym Sąd Rejonowy postanowił jak w sentencji.

Apelację od powyższego postanowienia wywiódł uczestnik A. T., który zaskarżył je w całości zarzucając mu:

- naruszenie art. 626⁸ § 2 kpc w zw. z art. 111¹ ukwh poprzez brak uznania, że wadliwe określenie podziału zabezpieczenia pomiędzy nieruchomościami dłużnika wynikające z treści dokumentu załączonego do wniosku przekracza kognicję sądu wieczystoksięgowego,

- naruszenie art. 328 § 2 kpc w zw. z art. 233 kpc poprzez nie zawarcie w treści uzasadnienia rozważań Sądu dotyczących zarzutu skarżącego odnośnie istnienia przeszkody w dokonaniu wpisu, wynikającej z wadliwego określenia sposobu podziału hipoteki, co w konsekwencji spowodowało także naruszenie art. 626⁹ ukwh.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku oraz zasądzenie na rzecz uczestnika kosztów postępowania.

W uzasadnieniu apelujący podkreślił, że Sąd I instancji w swoim uzasadnieniu odniósł się jedynie do dwóch kwestii podnoszonych przez uczestnika w skardze na orzeczenie referendarza, a mianowicie do kwestii sposobu nadania informacji o wykonalności orzeczenia o zabezpieczeniu (wzmianka, czy też postanowienie o zabezpieczeniu) oraz do kwestii udzielenia zabezpieczenia na mieniu objętym wspólnością małżeńską. Natomiast Sąd ten nie odniósł się w ogóle do innej przeszkody w dokonaniu wpisu, polegającej na wadliwym dokonaniu podziału hipoteki przymusowej pomiędzy wszystkie nieruchomości obowiązane (art. 111¹ ukwh), gdyż łączna kwota podzielonych hipotek przymusowych przekracza kwotę zabezpieczenia wynikającą z postanowienia prokuratora. Uczestnik wskazał, że postanowienie o zabezpieczeniu zabezpiecza wykonanie grożącej uczestnikowi kary grzywny w kwocie 1.500.000 zł, a wnioskodawca we wniosku określił sposób podziału tego zabezpieczenia przez obciążenie siedmiu nieruchomości kwotami po 214.300 zł. Suma tych hipotek wynosi 1.500.100 zł, a zatem przekracza kwotę zabezpieczenia. To uchybienie – w ocenie skarżącego – stanowi istotną przeszkodę do wpisu, w związku z czym wniosek o wpis hipoteki winien zostać oddalony.

W odpowiedzi na apelację uczestniczka K. T. przychyliła się do stanowiska apelującego oraz wniosła o zasądzenie od wnioskodawcy na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy odwołać się do przepisu art. 626⁸ § 2 k.p.c., zgodnie z którym rozpoznając wniosek o wpis sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Przepis ten określa granice kognicji sądu obu instancji – sądu rejonowego przy dokonywaniu wpisu i sądu odwoławczego przy rozpoznawaniu apelacji od wpisu. Powyższe oznacza, że Sąd Okręgowy również obowiązany jest zbadać treść i formę wniosku, dołączonych do niego dokumentów i treść księgi wieczystej. Sąd nie może poza ten zakres wykroczyć, tym samym niedopuszczalne jest przeprowadzanie jakichkolwiek własnych dowodów i dokonywanie na ich podstawie ustaleń.

Badanie treści wniosku polega na sprawdzeniu, czy wniosek został złożony przez osobę legitymowaną do jego wniesienia i czy przytoczone we wniosku okoliczności mogą stanowić podstawę dokonania żądanego w nim wpisu. Badanie formy z kolei polega na sprawdzeniu, czy wniosek odpowiada wymogom formalnym. Badanie treści księgi wieczystej odnosi się natomiast do stanu prawnego nieruchomości (praw jawnych) ujawnionego w księdze wieczystej.

Rozpoznając apelację Sąd II instancji miał przede wszystkim na uwadze, iż skarżący zarzucił Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 626⁸ § 2 kpc w zw. z art. 111¹ ukwł poprzez brak uznania, że wadliwe określenie podziału zabezpieczenia pomiędzy nieruchomościami dłużnika wynikające z treści dokumentu załączonego do wniosku przekracza kognicję sądu wieczystoksięgowego.

Oceniając treść dokumentu stanowiącego podstawę skarżonego wpisu w postaci postanowienia Prokuratora Prokuratury Okręgowej w (...) z dnia 18 stycznia 2013r. sygn. akt (...) zmianie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym (k. 52-55 akt sprawy), Sąd Okręgowy zauważył, iż umknęło uwadze apelującego, że zabezpieczenie kary grzywny grożącej uczestnikowi postępowania zostało dokonane poprzez ustanowienie na 7 nieruchomościach należących do uczestnika postępowania 7 niezależnych hipotek przymusowych, w wysokości określonej dla każdej z nich do kwoty po 214.300 złotych.

W ocenie Sądu Okręgowego, taki sposób ustanowienia hipotek przymusowych, że każdą z nieruchomości należącą do dłużnika obciążać będzie hipoteka przymusowa w wysokości do 214.300 zł powoduje, iż w niniejszej sprawie przepis art. 111¹ ukwł nie może mieć zastosowania. W niniejszej sprawie nie mamy bowiem do czynienia z sytuacją, gdy wierzyciel dokonał łącznego obciążenia kilku nieruchomości hipoteką przymusową, lecz z sytuacją, gdy na każdej z obciążanych nieruchomości ustanowiona została hipoteka przymusowa w określonej wysokości, zabezpieczająca część wierzytelności. W niniejszej sprawie – zdaniem Sądu II instancji – organ wydający postanowienie o zabezpieczeniu kary grzywny dokonał tzw. repartycji wierzytelności, tj. takiego ukształtowania treści hipotek, z którego wynika, że kilka ustanowionych hipotek zabezpiecza niezależnie od siebie części jednej wierzytelności. Można jedynie na marginesie zauważyć, że taka sytuacja – wbrew zarzutowi apelacji - nie prowadzi do niedozwolonego nadzabezpieczenia wierzytelności, lecz wręcz osłabia pozycję wierzyciela w stosunku do jego sytuacji prawnej, jaką by miał, gdyby doszło do ustanowienia hipoteki łącznej. Bowiem jeżeli z egzekucji prowadzonej z jednej nieruchomości wierzyciel nie uzyska kwoty odpowiadającej całej wysokości przypisanej do tej nieruchomości części wierzytelności, nie ma on prawa uzyskać – jako wierzyciel hipoteczny – brakującej kwoty z egzekucji prowadzonej z drugiej nieruchomości, choćby kwota uzyskana z tej egzekucji przewyższała sumę drugiej hipoteki.

Sąd Okręgowy miał również na uwadze, że uczestnik postępowania zaskarżył postanowienie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w (...) z dnia 18 stycznia 2013r. sygn. akt (...), a sąd karny utrzymał je w mocy postanowieniem z dnia 6.03.2013r. (sygn. akt (...)) – k. 84-86 akt sprawy). Jakkolwiek Sąd Okręgowy dostrzega, że przedmiotowe postanowienie o zabezpieczeniu zabezpiecza wykonanie grożącej uczestnikowi kary grzywny w kwocie 1.500.000 zł, a jednocześnie w tym postanowieniu zabezpieczenia tej kary grzywny dokonano przez obciążenie siedmiu nieruchomości siedmioma hipotekami w kwotach po 214.300 zł, co daje łącznie sumę 1.500.100 zł, to jednakże kognicja sądu wieczystoksięgowego – wbrew stanowisku skarżącego – nie daje podstawy do zakwestionowania treści postanowienia o zabezpieczeniu z tego powodu. W tym zakresie uczestnik winien był skorzystać z przysługujących mu środków zaskarżenia na drodze postępowania karnego, natomiast w postępowaniu wieczystoksięgowym nie można podnosić zarzutów mających na celu merytoryczne podważenie treści orzeczeń innych organów.

Dokonując zatem oceny treści dokumentu stanowiącego podstawę wpisu Sąd II instancji uznał, iż Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, że nie zachodziły przeszkody do dokonania żadanego wpisu. Brak natomiast odniesienia się tego Sądu do kwestii nie zawarcia w treści uzasadnienia rozważań Sądu Rejonowego dotyczących zarzutu skarżącego odnośnie istnienia przeszkody w dokonaniu wpisu, wynikającej z wadliwego określenia sposobu podziału hipoteki – nie wpłynął na słuszność tego orzeczenia. Jakkolwiek należało przyjąć, iż był to błąd, jakiego dopuścił się sąd meriti, to jednocześnie Sąd II instancji jest także sądem merytorycznym, który w tym przedmiocie mógł dokonać stosownej oceny w ramach zarzutów apelacji, co też powyżej zostało uczynione.

Mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1. postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono na podst. art. 520 § 1 k.p.c., uznając, że w postępowaniu wieczystoksięgowym brak jest podstaw do odstąpienia od reguły zawartej w tym przepisie. Z istoty postępowania wieczystoksięgowego wynika bowiem, że nie występuje w nim kolizja interesów uczestników postępowania. Jest to bowiem postępowanie rejestrowe, nie ma w nim możliwości rozstrzygnięcia sporów o własność czy prowadzenia jakiegokolwiek postępowania rozpoznawczego, jak to ma miejsce w innych postępowaniach niespornych (tak samo Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27.07.2010 r., II CZ 54/10, opubl. OSNC-ZD 2011/2/33).